

Pieleen mennyt historia.
[YLE.fi/areena](https://yle.fi/areena).

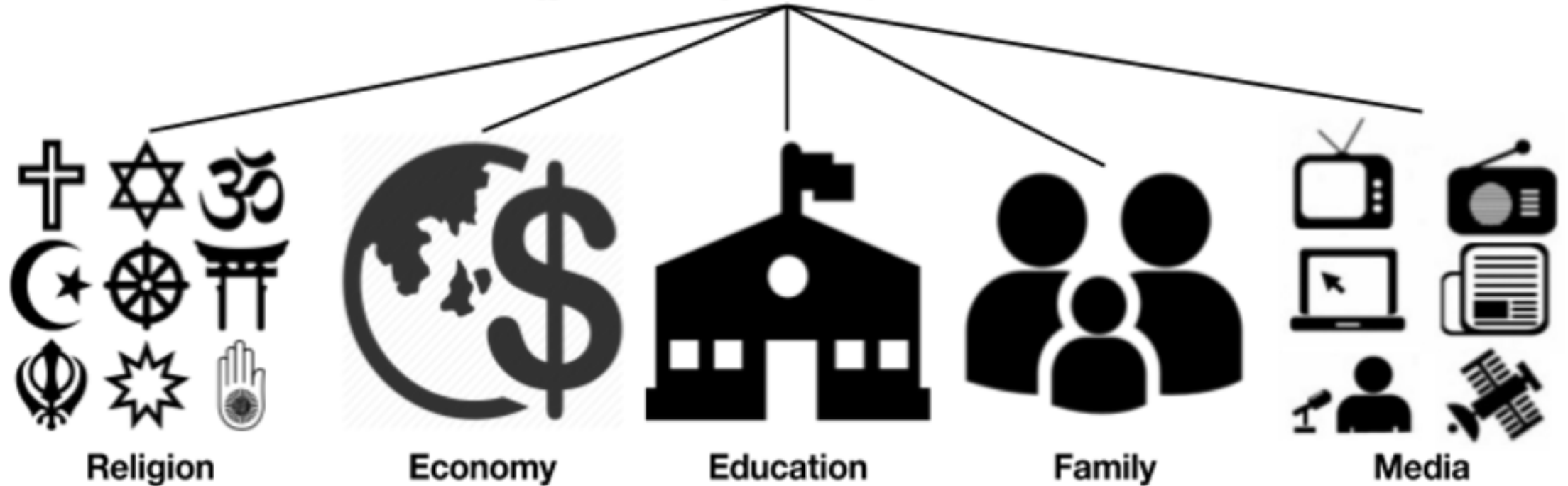
Kuusankosken lukio/Parkkonen

Miksi diktaattorit nousivat valtaan 1920- ja 1930-luvuilla Euroopassa

- Totalitarismiin tarvitaan suuri kansainvälinen kriisi ja konflikti -> vihan tunne, pelko, väkivalta, epävarmuus -> diktatuuri ja itsevaltiut mahdollistuvat.
 - 1ms oli valtava kriisi.
 - Teollinen sodankäynti.
 - Keisarikuntia romahti, uusia valtioita syntyi, demokratia oli nuori ja heikko.
 - Saksan katkeruus, revanssihenki.
 - "Juutalaisten salaliitto" -propaganda -> rotukysymys, vihakampanjat.
 - Epävarmassa tilanteessa tartuttiin vahvoihin johtajiin: sotakatkeruus, työttömyys ja kommunismin pelko olivat sytykkeitä.
 - Eri maissa kaoottinen tilanne -> kollektiivinen pettymys demokratiaan.
 - Globaalin talousjärjestelmän kriisi
 - Totalitarismi: totaalista hallitsijalle alistumista
- Nationalismi
 - Voimakas aate -> sotahysteria 1920-luvulla. Sovittelevat äänet hiljennettiin -> ääriliikkeitä, lakkoja, kapinoita. -> joukkotieodotusvälineet (vihapuhe) Propagandakoneistot ja kontrollikoneistot. Menneisyyden tarinallistaminen.
 - Venäjällä bolsevikivallankumous
 - Tiedonvälitys -> kiihotus ja propaganda -> ei synny spontaanisti -> viholliskuvien luominen -> vihakampanjat (tehokkaasti).
 - 1ms alussa valtava innostus -> sota päättyi näennäiseen tasapeliin.
 - Hitler: yksinkertaisia ratkaisuja monimutkaisiin ongelmiin.
- Diktaattorin arkkityyppi Mussolini Italiassa -> inspiroi Hitleriä ja Stalinia -> esim. Espanja, Portugali, Kreikka, Romania, Itävalta.
 - Pelolla johtamista, terroria, vastustajien vaientaminen pelolla ja väkivallalla.
 - Kansaa mobilisoivia ja kiihottavia hahmoja. Kansojen massoilta valta.
 - Epäluuloisia demokratiaa ja vanhoja eliittejä kohtaan.
 - Poikkeuslait: media, poliittiset vastustajat, vakoojat, salainen poliisi, valvonta, poliisi, oikeuslaitos ja tuomiot.

Totalitarianism

State [government] has complete control over

ontrol over every
conomic problems
uestion
rian
a

irm
d on
ivate
h class
g the 1920s
as Communist,

Characteristics of Fascism
Source: <https://splashmans.wikispaces.com/Unit+6+-+The+Interwar+Period>

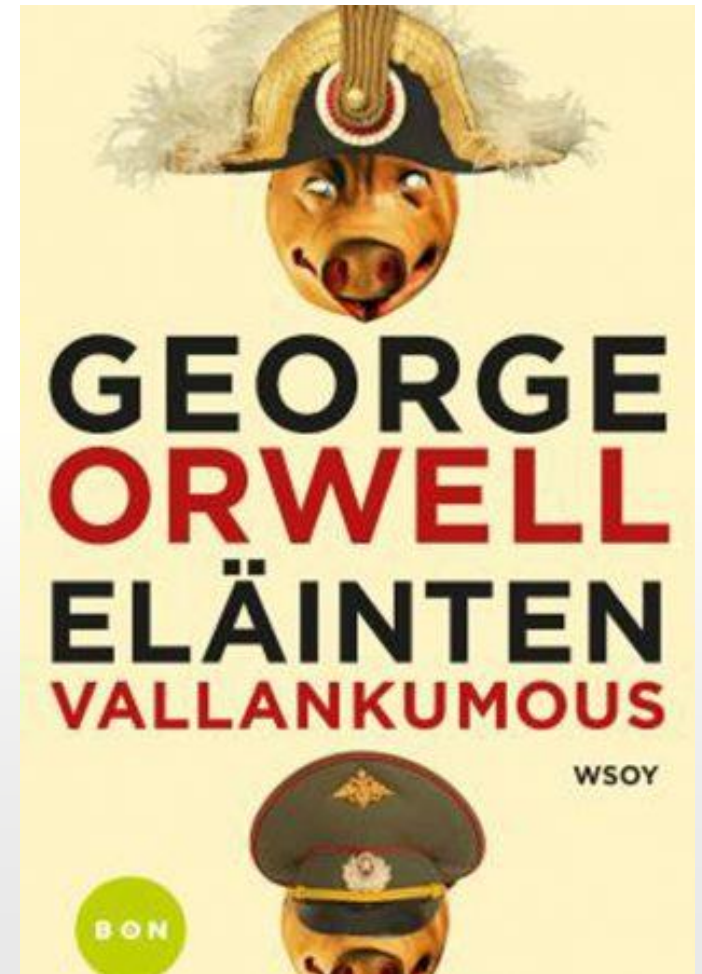
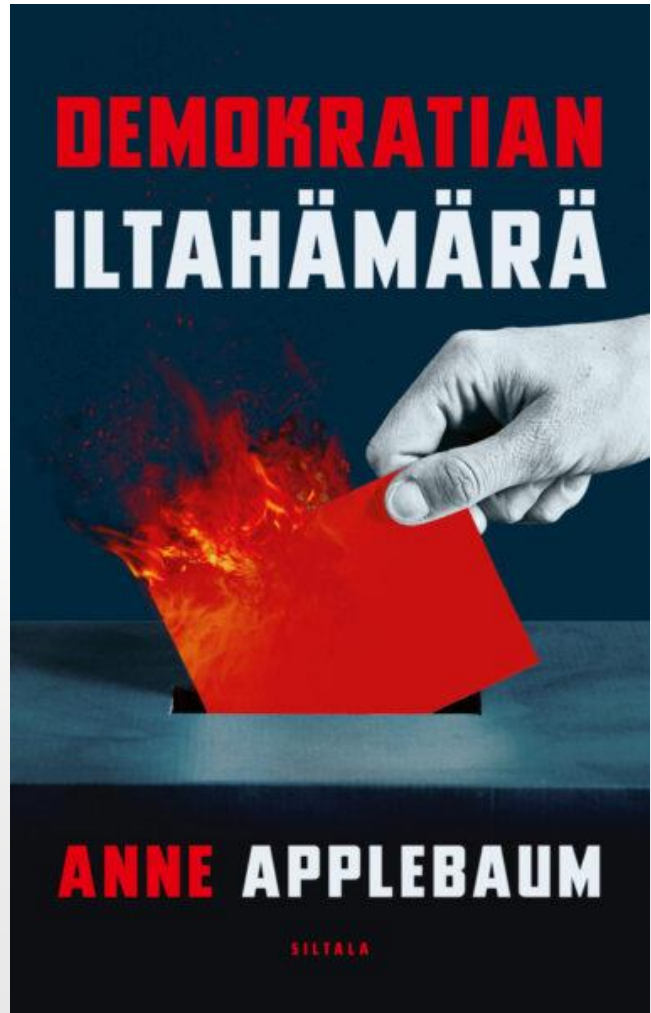
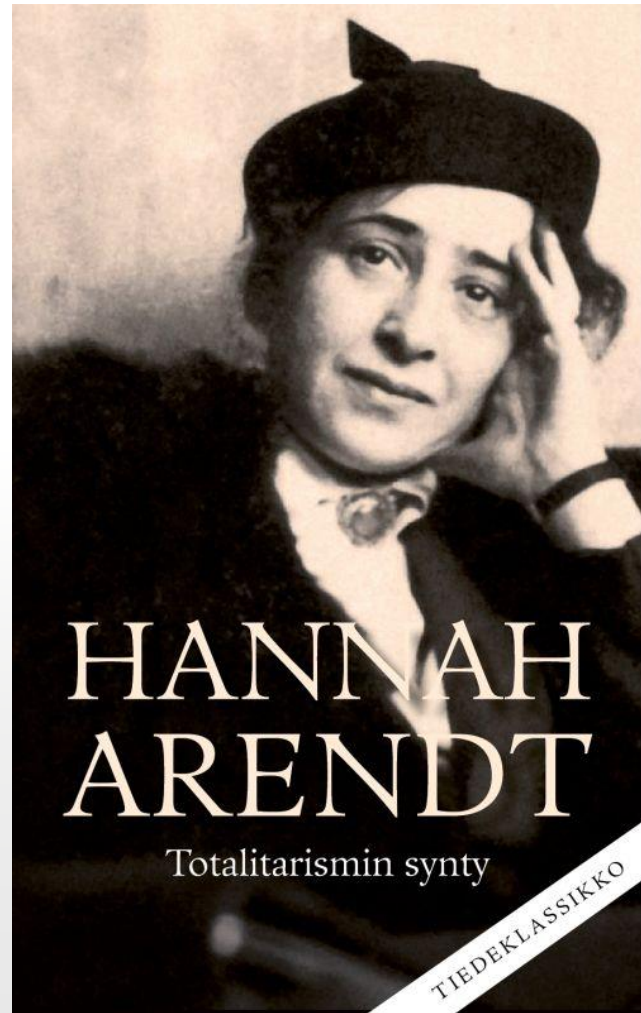

Ho Hum! No chance of contagion. By Dr. Seuss

<https://www.lcps.org/cms/lib4/VA01000195/Centricity/Domain/10599/Interwar%20Totalitarian%20Rulers.pdf>

2000-luvulla:

- Covid-19 kriisi -> sulkutilat, eristäytyminen, talousongelmat, demokratian haasteet, fake news -ilmiö.
- Populismi ja ääriateiden nousu.
- Nationalismi ja propaganda internetissä ja somealustoilla -> trollit ja valtiollisten toimijoiden vahva toiminta (Venäjä, Kiina). -> vihapuhe
- Salaliittoteoriat (koronapandemia, rokotukset, demokratian kriisi esim. USA)
- Vihapuhe, sotahysteria, kiihkonationalismi, väkivalta vastustajia kohtaan, menneisyyden tarinallistaminen, slaavit valittuna kansana, kirkon ja uskonnon korostaminen (Venäjällä).
 - Median vapauden täydellinen rajoittaminen.
 - Opposition toiminnan täydellinen kieltäminen.
 - Salainen poliisi, mielivaltaiset pidätykset, tuomiot.
 - Poliisi, oikeuslaitos ja salainen poliisi.

icture alliance/AP Photo

“

In an ever-changing, incomprehensible world, the masses had reached the point where they would, at the same time, believe everything and nothing, think that everything was possible and nothing was true.

Hannah Arendt, 1906 - 1975

Source: The Origins of Totalitarianism

picture alliance/Keystone

“

If everybody always lies to you, the consequence is not that you believe the lies, but rather that nobody believes anything any longer.

Hannah Arendt, 1906 - 1975

DW NEWS

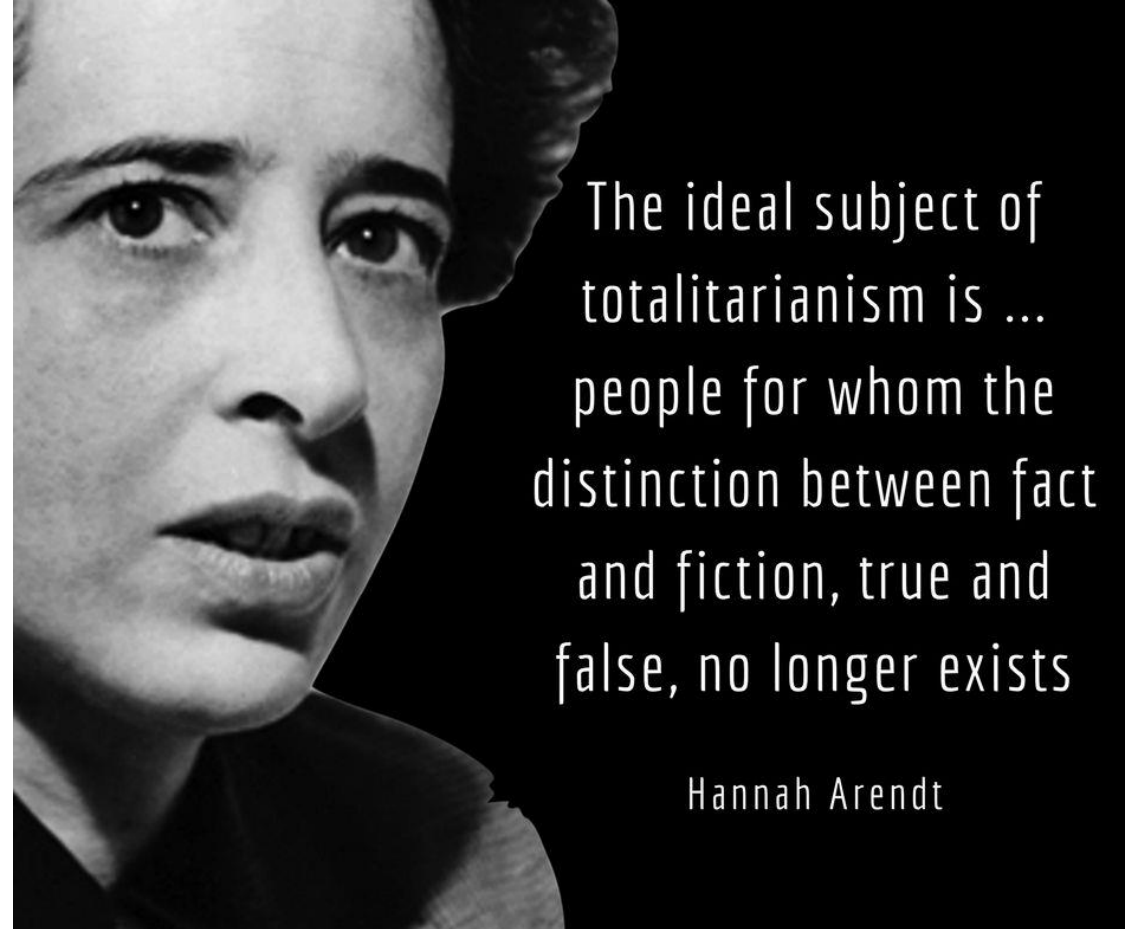
Source: Interview, 1974

The
Economist

On this day

“The sad truth is that most evil is done by people who never make up their minds to be good or evil.”

—
Hannah Arendt Political theorist

The ideal subject of totalitarianism is ... people for whom the distinction between fact and fiction, true and false, no longer exists

Hannah Arendt

A black and white portrait of Hannah Arendt, looking slightly to the right with a thoughtful expression. She has dark, wavy hair and is wearing a dark, textured jacket over a dark top. The background is a plain, light-colored wall.

"Before mass leaders seize the power to fit reality to their lies, their propaganda is marked by its extreme contempt for facts as such, for in their opinion fact depends entirely on the power of man who can fabricate it."

Hannah Arendt

1951

Jakso 2. Internetin tuli vapauden
ja sekasorron foorumi. Yle.fi.

Internet

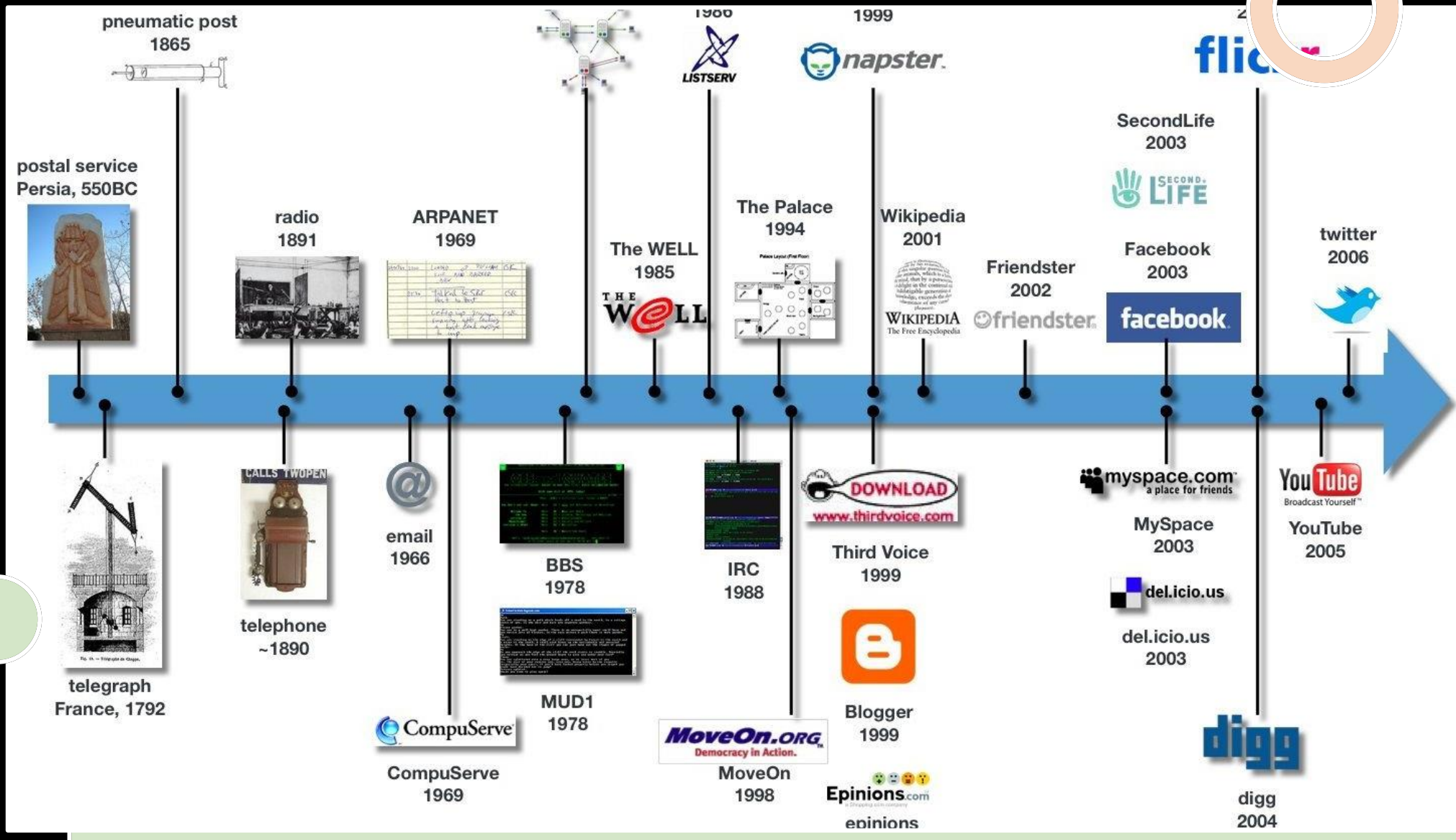
- www – maailman suurin keksintö -> vapaasta tietotalustasta kansainvälisten jättyritysten kentäksi.
- Tekeekö maailmasta vapaamman vai johtaako sekasortoon?
- Internetin historia?

Timeline of Communication

Tiedonvälityksen historia:

1. USA ja Iso-Britannia -> kapeakaista -> 1865 Morsetuskaapeli Atlantin pohjaan (valon nopeus). Aiemmin höyrylaivalla kolme viikkoa.
 - Yhdistettiin eri mantereet hyvin nopeasti.
 - Tiedonvälityksen vallankumous
2. Radio ja TV olivat seuraava askel -> passiivinen väline -> käytettiin vaikuttamiseen ja valistamiseen.
3. Kolmas sukupolvi tiedonvälityksessä-> internet 1960-1970 –luvulla.
 - Tavoite voittaa kylmä sota
 - Sotaisiin tarkoituksiin luodut tietoverkot.
 - Visioitiin tulevaisuudesta, jossa raja ihmisen ja koneen välillä katoaa. Haaveiltiin valtioiden katoamisesta ja suuresta vapaudesta. Naivi usko vapauden toimivuuteen.
 - Suurelle yleisölle vasta 1990-luvulla -> tiedon järjestäminen -> linkitykset (www-syntyi) -> kotitietokoneet.
 - 2000-luvun alussa alkoi sisällöntuotanto -> sosiaalisia sivustoja.
 - 2004 Facebookin perustaminen

Sosiaalisen median ongelmat:

- Kaupallisuus -> mainostajat.
- Ihmisten tietojen väärinkäyttö.
- Fake News.
- Huomiotalous.
- Viihde.
- Ostokäyttäytymistietojen myynti.
- Aivojen muutos ja oppimisen muutos sekä tunne-elämän muutos.

Some ja politiikka:

- Algoritmit esim. äänestämisen, vaalit.
 - Asiantuntijuuden vähentyminen -> tiedon "demokratisoituminen" ja toisaalta tutkitun tiedon merkityksen vähentyminen. Populismi hyötyy.
 - Toisaalta demokratian vastaiset järjestelmät tulevat ilmi.
 - Faktojen tarkistus: kenen faktoja tarkistetaan, mitkä näkökulmat menevät läpi?
- Uusi kylmä sota: USA – Kiina -> poliittiset ja taloudelliset kiistat.
 - Kuka omistaa tietoa?
 - Kuka saa rajoittaa?
 - Suuryritykset – suurvallat?
 - Legitiimi huoli esim. Huaweiin tuotteista – tietoturvaongelmat.
 - Kiina on ollut erittäin aktiivinen toimija viimeisen 10 vuoden aikana.
 - Tiedonvälityksen rajoittaminen Aasian suuntaan Kiinan tavoitteena.
 - Kiinaan liittyvän ihmisoikeuskritiikin vähentäminen: Tiibet, uiguurit.
 - Kiina-kuva.
 - Arabikevät masinoitiin somessa.
 - Hongkongin liikehdinnät.

TUNNISTA VALEUUTINEN

TARKISTA TAUSTAT

Tutki jutun julkaissut sivusto.
Mikä on sen tarkoitus ja kuka ylläpitäjä?

LUE KOKO JUTTU

Klikkiotsikot hämäävät.
Mikä on koko tarina?

KUKA ON TEKIJÄ?

Hae tietoa tekijästä. Onko tekijä
luotettava, onko häntä edes olemassa?

MIHIN JUTTU PERUSTUU?

Avaa linkit. Tukeeko esitetty
taustatieto tarinaa?

TARKISTA PÄIVÄMÄÄRÄ

Milloin uutinen on julkaistu?
Onko se enää ajankohtainen?

ONKO SE PILA?

Erikoinen uutinen voi olla pila.
Tarkista sivusto ja kirjoittaja.

TARKISTA ASEENTEESI

Mieti, voivatko omat ennakkoluulot
vaikuttaa arvioosi uutisesta.

KYSY ASiantuntijalta

Kysy kirjastonhoitajalta ja tarkista
muut uutissivustot.

Käännös: Suomenkielinen versio

IFLA

International Federation of Library Associations and Institutions

HOW TO SPOT FAKE NEWS

CONSIDER THE SOURCE

Click away from the story to investigate
the site, its mission and its contact info.

READ BEYOND

Headlines can be outrageous in an effort
to get clicks. What's the whole story?

CHECK THE AUTHOR

Do a quick search on the author. Are
they credible? Are they real?

SUPPORTING SOURCES?

Click on those links. Determine if the
info given actually supports the story.

CHECK THE DATE

Reposting old news stories doesn't
mean they're relevant to current events.

IS IT A JOKE?

If it is too outlandish, it might be satire.
Research the site and author to be sure.

CHECK YOUR BIASES

Consider if your own beliefs could
affect your judgement.

ASK THE EXPERTS

Ask a librarian, or consult a
fact-checking site.

IFLA

International Federation of Library Associations and Institutions